

Landøkonomiske Meddelelser fra forskellige Egne om Aaret 1884.

Fra Egnen Nord for Hillerød. De lave Priser paa alle Landbrugsprodukter maa jo nødvendigvis føles og virke hæmmende, især da der jo er Stilstand i Alt, ogsaa udenfor Landbruget. Landmanden kan derfor ikke beklage sig mere end alle Andre. Saasnt der kommer Liv og Røre i andre Retninger, vil det ogsaa føles i Landbruget. Landbrugsprodukterne ville stige ligesom tidligere. Folkemængden tager til; Produktionen vil blive mindre rigelig i Amerika, og Dampskibsfragterne ville stige, thi det følger af sig selv, at man ikke i Længden kan fragte med Tab. Men hvornaar vil dette Liv og Røre komme. Et Uvejr bebudes gjerne af Vindstille. Før Uvejret har raset, blive Tiderne næppe bedre. Man maa blot ønske, at dets Rasen ikke maa blive af en voldsommere Natur, end at det maa kunne udholdes.

Fra Amager. De Tryk, der andetsteds have været øvede paa Landbrugsvirksomheden, ere ikke blevne følte her i nogen væsentlig Grad. — Amager er hverken hvede- eller smørproducerende i stort Omfang, vore Produkter her ere, — eller skulde i alt Fald være det, — mere alsidige. Vi producere saaledes Rug og Grødet Byg, Hø, Halm, Mælk og Masser af Grøntsager. Glipper det i den ene Retning, gaaer det i Regelen godt med den anden eller andre af de Produkter,

vi producere. Det Mærkværdige kan siges at være Tilfældet for største Parten af Amager og selvfølgelig ogsaa for Københavns nærmeste Omegn paa den anden Side, at Landbruget her staaer sig bedst ved tørre Somre. Her finder saa godt som ingen Omsætning Sted med Landejendomme, undtagen fra Forældre til Børn. Udstykning i stor Maalestok vedbliver og endda efter Principper, der ikke af Alle ansees for sunde, idet en Gaard med 4 Parceller, for at tage et Exempel, der deles mellem 4 Søsken, i Regelen deles saaledes, at hver faaer sin Jord igjen paa 4 forskellige Steder. Forøvrigt er Landbrugets Stilling næppe ilde; vi have mange Exempler paa, at smaa Jordbrugere herude, hvor Flid, Økonomi og god Orden og Omtanke udfoldes, utvivlsomt gaa fremad i materiel Henseende.

Fra Egnen Taastrup-Kjøge. Naar man nu ved Slutningen af Aaret kaster Blikket tilbage og lader 1884 glide forbi, for at lade dets Fysiognomi indordne sig i den lange Række af Billeder, som de svundne Aar frembyde, da bliver det ikke særlig lysteligt at dvæle ved i Fremtiden; en Avl af Hø, Roer og Korn, som nærmer sig meget til et Middelaars Afrøde, Vejrforhold, som med Undtagelse af en Tid af For-sommeren, maa regnes til de heldige, som Følge deraf en god Kvalitet af Korn, Hø og Straa, ingen større Ulykker, gode Arbejdsforhold, og dog med alt dette et tarveligt Resultat, kun lidt Penge i Kassen, Tilliden til Fremtiden rokket — det er en Situation, som vel kan opfordre til Eftertanke. — Aarsagen er for Enhver, der fører et nogenlunde ordentligt Regnskab, let at se; Udgiftssiden er med de Forandringer, som vekslede Priser kunne foraarsage, omtrent den samme, som for 6 á 8 Aar siden, men Indtægtssiden er fra 10 til 15 % for ringe. Det gjælder altsaa om, naar den rette Balance skal tilbagebringes igjen, enten at hæve Indtægterne eller forringe Udgifterne; det sidste vil imidlertid, hvor en fornuftig Økonomi alt er gennemført, være meget vanskeligt, uden at Maskineriet kommer i Uorden, og Driften gaar tilbage; dermed være ikke sagt, at der ikke kan findes Udgiftsposter, som nok kunne

indskrænkes, Arbejder, som nok kunne opsættes til bedre Tider, smaa Flotheder, som maa opgives, og en slig Revision kan mulig være ret nyttig, men anvendt i større Stil er det en farlig Vej at komme ind paa, fordi det er sandsynligt, at meget af, hvad der er forsømt eller sparet nu, maa kjøbes dyrere senere hen, og dog er det sandsynligt, at det er den Vej, som den store Mængde af Landets Jordbrugere ville følge, om Tiderne vedblivende skulle vise sig vanskelige; det er den traditionelle Maade fra tidligere magre Tider at ride Stormen af, og har den nuværende Slægt end ikke været nødt til at forsøge sig i den Retning, og vil den end have nogen Vanskelighed ved at sætte Methoden i Stil, saa ligger dog Anlæg i den Retning i Blodet hos den store Mængde af danske Jordbrugere, og Nøden vil upaatvivlelig, om fornødent, udvikle Evnen til at spare og undgaa Udgifter paa samme Maade som Fædrene. — Forhaabentlig skal det ikke komme dertil, men det skader dog i alt Fald ikke at have Øjet aabent for en Fremtid, der ikke ligger saa lys og smilende som den Fortid, vi nu se tilbage paa, og gjøre os klart, at det er hver Mands Pligt at væbne sig til at møde Faren, under hvad Skikkelse den kommer; — man vil møde en slig Eventualitet højst forskjellig, hver efter sine Anlæg, sin Dygtighed, sin Kapital og sin Stilling. Flertallet, hos hvem Alt er jævnt, Dygtighed, Kapital, Energi, vil følge Fædrenes Sæd, sætte Ryggen mod Uvejret og forholde sig stille; — det er for dem mulig det retteste, om Stormen ikke blæser nogle af dem bort; naar det klarer op igjen, begynder man at reparere Skaden efter bedste Evne og tager atter saa smaat fat.

Men vil end Flertallet saaledes se mest paa Udgiftssiden og søge Frelsen ved at indskrænke denne, saa er det givet, at den mindre, men dygtigere Part, de, som have baaret Udviklingen, de kunne ikke komme tilbage igjen, de maa frem, finde nye Veje, udvikle de gamle videre, alt med det Formaal at producere mere og bedre; her vil den individuelle Dygtighed gjøre sig stærkt gjældende ved at have Øje for de rette Formaal og forstaa at naa disse uden uforholdsmæssige Udgifter; at angive almindelige Veje, som Alle kunne gaa, er umuligt;

hver maa gaa den, som hans Anlæg, Dygtighed og Kapital anvise ham. Det danske Agerbrug har i lange Tider lidt af en vis Ensformighed, Jorden er dreven og passet efter samme Stil af Husmanden og Herremanden, store og smaa Jordbrug ere inddelte og besaaede paa samme Maade; dette begynder først nu at gaa op for Jordbrugerne, at Vejene til at naa det største Udbytte af Jorden ere vidt forskellige, at den Driftsmaade, som passer for ét Jordbrug, vil være ganske forkastelig for et andet; — vort Klima, vor Jordbund, vor Beliggenhed aabne Vejen for mange Muligheder; vort Land maa kunne fremvise Mønstre for alle Grene af Landbruget, lige fra Gartnerens højt drevne Kultur til den mest extensive Bedrift med Opdræt af Kvæg paa naturlig Græsbund; — Omtanken maa skærpes for at finde, hvad der ligger naturligst for hvert Sted. —

En nu afdød Hædersmand har en Gang sagt, at man skulde være forsigtig med at begynde paa det, som Alle tog fat paa, fordi det vilde være sandsynligt, at Herligheden næppe vilde vare længe, og den Fejl have vi Alle i rigeligt Maal begaaet; der er næppe nogen Gren af Landbruget, som har viist sig indbringende for den Enkelte, før man strax har kastet sig over den, og Følgen er, at saare Mange ere komne for sent. — Loven om Arbejdets Deling gjælder ogsaa i Landbruget; men dette arbejder ikke hurtig og let, saa den Spredning af Kræfterne i forskellige Retninger, der maa ansees for saa ønskelig, sikkert vil tage Tid. Men ligesom man ved Dyrkningen af Huslodder i flere Egne allerede er godt inde paa en mere rationel, havelignende Behandling af Jorden, saaledes vil Fremtiden forhaabentlig ogsaa for de større Landbrugs Vedkommende vise os flere og flere, som bryde med gammel Vane og finde Opgaver, som de kunne og ville løse.

Hvad særlig denne Egn angaaer, da er der kun faa Ejendoms-handler bekendte, men i disse Tilfælde har der ikke været nogen Tilbagegang i Prisen at spore. Arbejderforholdene ere gode; der har ikke været Mangel paa Arbejde, og da Lønnen er den samme, medens alle Livsfor nødenheder ere billige, have Arbejderne ingen skjellig Grund til Klage.

Fra Lejreeggen. Vi arbejde stærkt paa Forbedring af Malkekøer og større Smørproduktion; Kunstsmørret og de lave Sommersmørpriser betage os al Udsigt til Overskud. Vor Vinterfodring er allerede saadan, at Mejeriudbyttets Netto for Vinterhalvaaret kun giver os en meget lille Pris tilovers for Høet, og al Fordel skal søges i Gjødningen. Ja det er godt nok; men Gjødning og atter Gjødning er ikke kontante Penge, og det er disse, vi for Øjeblikket mangle. Den Kapital, vi have staaende i Besætning, Bygninger og Grundforbedringer, giver os nu saa lave Renter, at vi fristes til at holde op med Landbrug, naar vi paa nogen Maade kunne trække os tilbage, og desværre er det en gammel Erfaring, at den Forretning, der giver Tab, gaaer i Forfald. Baade Evne og Villie sløves tilsidst og forringer det endelige Resultat. Kan der gjøres noget? Vi ere ikke Statsøkonomer, men sund Frihedspolitik vilde hjælpe noget, det vilde i alt Fald vække Tillid til Kræfternes gode Anvendelse. Et skærpet Tyendeforhold og, frem for Alt, tarvelige Vaner, mindre Fornøjelsessyge og mere Tragten efter Selvhjælp blandt Arbejderstanden og os Alle, vilde bringe Millioner frem som Overskud. De socialistiske Tendentser dræbe al gavnlig Virksomhed og Tillid til nyttig Samvirken, som er en nødvendig Livsbetingelse. Vi kunne kun se højst alvorlig og temmelig mørkt paa den nærmeste Fremtid. Det er derfor en Selvfølge, at Ejendomspriserne falde og maa falde yderligere. — Det kan ikke siges, at Arbejdsforholdene have forværret sig i det sidste Aar; thi dels vare de slemme nok, hvad Tyendeklassen angaaer, og dels er Landarbejderen konservativ nok til ikke at stille højere Fordringer i et Aar som dette, hvor Høsten og dens Udbytte ikke stiller forøget Krav; men det ulmer, og en nogenlunde halmrig eller besværlig Høst vil mange Steder blive Udgangspunkt for eventuelle Striker, ogsaa paa Landet. Man siger: Enighed gjør stærk! Jeg er bange for, at Danmarks nuværende sande Kræftskade: Uenighed, vil gjøre os højst svage.

Fra Ringstedegnen. Kørne fodres meget med den avlede Sæd, ja enkelt Mand opfodrer største Parten af sin Avl; spørger man, om dette lønner sig, faaer man i Regelen det Svar: at Søren eller Jens sige Ja! — Her er indtil det sidste Aar anvendt meget paa Bygningernes Forbedring og Indretning; mange nye Bøndergaarde ere fremkomne, en tidssvarende Have anlagt; men dette medfører lange Gardiner i Vinduerne og Lamper paa Bordene, selv paa Gaarde, der hverken ere mærglede eller drænede.

Fra Vestsjælland (Kallundborg—Slagelseegnen). Aarsudbyttet har været ringe, væsenlig foranlediget ved for lave Priser paa alle Salgsprodukter. Smørpriserne have været smaa og Produktionen mange Steder for lille paa Grund af mangelfuldt Græs. Flæskepriserne have ogsaa været smaa hele Aaret igjennem baade for store og smaa Svin; bedst Udbytte af Svineholdet troer jeg de Folk have faaet, som med lidt Sæd ved Siden af Mejeriaffaldet have produceret Svin af en slagtet Vægt paa omtr. 150 Pd., slagtet disse selv og indsendt dem til Forhandling i Kjøbenhavn; naar det er en god Race Svin, som ere velfedede til denne Størrelse, betaler det sig bedst for Landmanden at slagte Svinene selv, da saadanne Svin ved Slagtningen ikke svinde saa meget, som man kan se, at Slagterierne forudsætte ved Ansættelsen af deres Priser for Svin i levende Vægt. Priserne paa Fedekvæg have ogsaa været smaa, og man kan ogsaa mærke en vis Ulyst hos Folk til at fede iaar som en Følge af det daarlige Resultat i det svundne Aar; dog vil det vist være forbigaaende; thi de ringere Priser i England bevirke, at det magre Kvæg falder i Prisen, og saa vil det igjen kunne gaa godt med Fedningen for de Folk, der producere tilstrækkelig mange Roer, saa at disse kunne være Hovedfoderet; der har saaledes i de sidste Maaneder godt kunnet kjøbes Stude og Tyre i Kjøbenhavn, der ville kunne betale Roerne med over 1 Kr. pr. Td., selv om Priserne ikke blive bedre, end de ere nu. Priserne paa Lødekøer ville formentlig ogsaa gaa ned, og ligeledes Sædpriserne, navnlig da Hvedepriserne jo ere trykkende smaa.

Disse daarlige Priser og den mindre gode Høst have bevirket et daarligt Aarsudbytte og gjort Tiderne trykkende for Landmanden, der derfor imødeser Fremtiden med megen Ængstelse. — Tvangsauktioner over Landejendomme have fundet Sted, og kommer der ikke et rigtig godt Aar, eller rettere flere gode Aar, vil der vist blive flere; mange Bøndergaarde ere til Salg, men Kjøbere mangle, og for at Handeler skulle finde Sted, troer jeg nok, at Prisen paa Jord vil dale 2 á 300 Kr. pr. Td. Land.

Savnet her er som altid megen og billig Gjødning, og de daarlige Tider medføre desto værre Tilbagegang i denne Retning; der er en følelig Mangel paa Driftskapital i mange Agerbrug, og dette bevirker: 1) at der holdes for faa Kreaturer, og Mange sælge en god Ko for at skaffe Penge, skjøndt de kunde behøve at købe 2 gode; 2) at der anvendes meget for lidt Kraftfoder paa Kreaturerne, saa at Udbyttet bliver ringere og ringere; 3) at Arbejdskraften indskrænkes, saa at kun de allernødvendigste Arbejder udføres, og da ofte ikke en Gang i rette Tid. — Folk vente stadig paa gode Aar, men jeg troer, at selv om der kommer frugtbare Aar, vil mangan Landmand føle sig skuffet; thi det er Kraften i Jorden, der mangler. Ved Dræning og Mærgling er Jorden bleven dreven til at give alt, hvad den formaaede, og hvor den saa ikke har faaet Erstatning ved rigelig og god Gjødning, der er Kraften udtømt, hvad snart, men for sent, vil gaa op for mangan Agerbruger. Det er dog navnlig Bøndergaardene, dette gjælder; paa de større Gaarde er Driften jo som Regel mere intensiv; men heller ikke der fodres saa godt iaar som ellers, i det mindste for adskillige Gaardes Vedkommende, og paa Grund af de lave Sædpriser er Fodersammensætningen ikke saa heldig, idet der spares paa Foderstofferne og bruges mere Sæd; derfor er det ogsaa almindeligt, at der bruges mere Mælk til et Pd. Smør, ligesom ogsaa Køernes Udseende er mindre tilfredsstillende, og det er udenfor al Tvivl, at Gjødningen har mindre Værdi. Ja, Fodersammensætningen er uhyre forskjellig, og vanskeligt er det at træffe den rette; nylig har jeg i en Beretning seet en Mand være vel fornøjet med at fodre med

8 Pd. Hvedeklid og 1 Pd. Bomuldsfrøkager — hvad der brugtes til et Pd. Smør anførtes ikke —; jeg bruger til mine Køer: 1 Pd. Rapskager, 2 Pd. Bomuldsfrøkager, 2 Pd. Palmekager, 1 Pd. Palmemel, 1 Pd. Kokuskager og 2 Pd. Hvedeklid, 2 smaa Gifter Hø og 30 Pd. Runkelroer; Smørret er af god Kvalitet, og der bruges 25 Pd. Mælk til et Pd. Smør uden Centrifuge; Besætningen, som nu har afkælvet, giver ved dette Foder omtrent 1 Pd. Smør pr. Ko daglig, skjønt der er adskillige Kastere og Kvier med første Kalv imellem. Jeg troer, at der mange Steder begaaes en stor Fejl ved, at Kastere og Overløbere og mindre ydende Individer fodres for smaat; mange af disse kunne ved at faa fuldt Kraftfoder give, om ikke megen Mælk, saa dog et meget ordentligt Smørudbytte, og om ogsaa et enkelt Individ bliver fed og maa udsættes, skjønt man kunde ønske at bevare det for Besætningen, faaer man af de andre en meget ordentlig Indtægt, der formindsker Tabet ved Kastningen, ligesom ogsaa Kasteren lettere bliver drægtig igjen, naar den fodres kraftig, og en stor Fordel for Møddingen er det, at hele Besætningen kan fodres kraftig.

Det er min Overbevisning, at den største og almindeligste Fejl hos Landmændene er en daarlig Behandling af Kreaturerne, at Mejerikøerne ere brede, dybe og stærke nok, og at der ikke bliver sørget for, at Kælvingen begynder i Oktober og ender i Januar; thi naar Køerne faa rigelig baade Sommer og Vinter, er der ikke noget Tab ved, at der bliver nogle Overløbere; det er større Tab, at der staaer Køer paa Stald i flere Maaneder uden at yde noget i den Tid, Smørret er dyrest.

Sommerfodringen bør svare til den kraftige Ernæring om Vinteren, og det troer jeg lettest opnaaes ved, at Køerne holdes inde, til Græsmarkerne ere slaaede og der igjen er kommet friskt ungt Græs; naar man sørger for at have Roer, til der kan begyndes at slaaes Græs, er Sagen ikke saa vanskelig at gjennemføre, og man bliver fri for det Tab og den Ærgrelse, at Køerne sætte af, naar de komme ud paa Græs i Maj Maaned.

Der har været rigelig Arbejdskraft tilstede, og i den sidste Del af Aaret har der været en Del Folk uden Beskjæf-

tigelse af dem, der ikke holde af at have fast Arbejde. Med de daarlige Aar, og da Bonden forstaaer at nøjes med en meget ringe Arbejdskraft, er der vist Sandsynlighed for, at Lønningerne til Karle og Drengene i en nær Fremtid ville gaa ned. Malkepiger er der paa de større Gaarde stadig Mangel paa, ellers troer jeg nok, at der vil blive rigeligt med Piger, da de mange Sypiger, som sidde hjemme hos Forældrene, snart komme til at tage ud, da de mangle Arbejde, ogsaa en Følge af det økonomiske Tryk.

Fra Sydsjælland (Vordingborgegnen). En lille Høst med gennemgaaende lave Priser saavel paa Sæden som paa mere forædlede Produkter kan naturligvis ikke undlade at virke meget uheldig paa Aarsudbyttet, og det er derfor en meget almindelig Klage, at Indtægterne ikke ere store nok til at dække de Udgifter, som tidligere Aars høje Ejendomspriser og høje Forpagtningsafgifter have skabt. Kommer næste Aar til at ligne dette og de nærmest foregaaende, saa vil det vist nok komme til at knibe for mange Landmænd, og der vil da utvivlsomt ske Ejendomshandeler til betydelig reducerede Priser. Naar dette ikke allerede nu er skeet for denne Egns Vedkommende, saa er Grunden den, at Folk saa længe som muligt søge at undgaa at sælge med Tab, hvilket for Øjeblikket næppe vilde kunde undgaaes. Den største Mangel ved vort Landbrug er og bliver stadig: for lidt Gjødning, og man kan tilføje: for daarlig Gjødning. Paa enkelte Gaarde gjøres der noget for et hensigtsmæssigt, undertiden endogsaa et overbygget Møddingssted, men som Regel kan man sige, at Gjødningen opbevares under saa uheldige Forhold, at et betydeligt Tab er aldeles uundgaaeligt.

Med Husdyrbruget gaaer det smaat fremad paa de større Gaarde, dels ved Tillæg, dels ved Indkjøb af Angler, fylenske eller undtagelsesvis Breitenburgere, paa de mindre mest ved Tillæg af Kalve fra de bedre Kvægbesætninger, her findes. At Sansen for et bedre Tyrehold er vakt, er vist, men det er dog hidtil ikke lykkedes at bringe System i Tillægget af dette vigtige Husdyr ved Oprettelse af Tyreforeninger i

Sognene, som der forrige Vinter blev begyndt at arbejdes for. Her lægges ikke saa faa Heste til, men desværre er her for Tiden en følelig Mangel paa gode, stærke Hingste. Med Undtagelse af Rud. Sacks Universalplov, der enkeltvis er begyndt at bruges her, seer man just ikke meget nyt paa Redskabsomraadet.

Den samme Klage, som altid høres i en tør Sommer eller i et Efteraar med en saa ubetydelig Nedbør som dette, er Klagen over Vandmangel. Her har været Landsbyer, hvor der næsten ikke fandtes ordentligt Vand, og naar man véd, hvor stor en Ulempe dette er, baade i sanitær Henseende og paa Grund af det Besvær, det volder at skaffe det fornødne til Mennesker og Kreaturer, saa kan man kun undre sig over, at der ikke ofres mere paa at afhjælpe et saa stort Savn, især da det har viist sig, at det lader sig afhjælpe ved Hjælp af artesiske Brønde. Her er boret adskillige, der i Almindelighed ved en Boreddybde af 50 à 70 Alen have givet rigeligt og fortrinligt Vand i Brønde af 15 à 20 Alens Dybde. Som et Bevis paa, hvor vigtigt det er at have godt Vand, kan anføres, at paa en Gaard, hvor der før Boringen jævnligen graserede gastrisk Feber, saa at endog et Aar Patienternes Antal beløb sig til 9, har der, efter at der kom rigeligt og godt Vand, i flere Aar ikke viist sig et eneste af disse Tilfælde.

Fra Nordfalster. Folk ere just ikke utilbøjelige til at fodre, men Ulykken er, at Dyrene ofte er saa tarvelige, at de kun kunne betale et ringe Foder. Saaledes er det her paa Egnen. Komme vi 1 à 2 Mil længere Syd paa, seer det helt anderledes ud. Der er Kvæget meget bedre og har været det længe, og som Følge deraf have Folk der tidlig faaet Øjet op for, hvilket godt Resultat stærkere Fodring kan bringe; de have seet, at det kunde gaa an at betro Dyrene et jævnt Foder, og det viser sin Indflydelse i hele Bedriften dér, der er langt videre i de fleste Retninger. Her paa Egnen findes ganske Enkelte, som ere komne med, men Ulykken er, at det varer saa længe, inden Mængden bliver paavirket, og selv om man véd, hvad der hører til for at forbedre Kvægracen, kniber

det saa haardt med at faa taget fat. Forøvrigt paatænkes det her at søge dannet i et enkelt Sogn en Tyreforening i Lighed med dem, som i den senere Tid have været omtalte i de landøkonomiske Blade, hvorved dog i hvert Fald kan naaes at faa de herhen hørende Spørgsmaal dragne frem og satte under Debat.

Foreningslivet rører sig ikke meget kraftig. Der eksisterer f. Ex. her paa Egnen en lille Landboforening, som for en 5—6 Aar siden havde 25-Aars Jubilæum. Den er næsten sygnet hen, holder kun faa smaat besøgte Møder, medens den i sine første Aar havde en ikke uvæsentlig Del i Udviklingen her paa Egnen. Folk ere blevne trætte af den Slags Møder, de tage selv for lidt personlig Del i Forhandlingerne, saa i Regelen er der kun en 2, 3 Stykker, som tale. Derimod har der lidt længere Syd paa været holdt Landbrugsmøder, som have været et Par Dage, og disse lade til at have slaæet an. Der kommer mange Mennesker sammen, og man har sørget for Folk til at indlede de opstillede Spørgsmaal. Selv om Deltagelsen i Diskussionen fra de Mødendes Side ogsaa der har været ringe, saa blive Spørgsmaalene dog ivrig drøftede mellem Mand og Mand i Tiden mellem de egentlige Møder, og man hører kun én Mening om, at man er velfornøjet med saadanne Sammenkomster. — For Husmandssagen har Redaktør Oehlerich søgt at virke ved at oprette Foreninger for Husmænd i de enkelte Sogne og dernæst sammenknytte disse til en Fællesforening for Stiftet. Det er sikkert et Omraade, hvor der kunde gjøres Gavn af en Mand, der virkelig har sat sig ind i Spørgsmaalet og har Evner i den Retning.

Fra Østlolland. Blive disse Priser paa Sæd staaende, er en Forandring nødvendig herovre, men det bliver temmelig indgribende i hele Driften og maa nødvendigvis gaa i Retning af Indskrænkning af Hvedearealet og Udbredelse af Foderroedyrkingen. Hermed følger en Forøgelse af Besætningen, Udvidelse af Staldene og, for at faa alt dette i Stand, en betydelig Driftskapital. Denne vil næppe være det vanskeligste at skaffe tilveje, det vanskeligste er vistnok at lægge en saadan Plan for hele Forandringen i Driften og for Forøgelsen af Be-

sætningen, at Overgangen kan ske uden for store Tab. Der begynder saa smaat at rejse sig Diskussion herom, snart om det ene og snart om det andet Spørgsmaal; man mener, at det kun er lidet lønnende at dyrke Hvede til 6 Øre, naar man til denne skal give al den Gjødning, Gaarden producerer, og en god behandlet Helbrak, men det, som gjør, at man ej er dristig ved at opgive den, er, at det er den af alle vore Planter, der giver os det sikreste Udbytte. Det, det imidlertid gjælder om, er at gennemføre Forandringen efter en velovervejet Plan, som helt ud kan gennemføres og nøje er afpasset efter Forholdene og den Driftskapital, der raades over. Efter at der i de senere Aar er stillet større og større Fordringer til Sæden som Handelsvare, særlig for Byggets Vedkommende, har man ogsaa lært at lægge mere Vægt paa at skaffe bedre Saasæd tilveje, og man begynder nu at rense og sortere den langt bedre end før. Bobby-Maskinen, som vinder Indgang overalt paa de større Gaarde, er et fortrinligt Redskab til at lære Folk, hvorledes den daarlige Sæd kan skilles fra den gode. — Her i Egnen er der, som tidligere omtalt, tegnet et stort Areal til Sukkerroedyrkingen til de to projekterede Saftsstationer i Karleby og Saxkjøbing. De, der have tegnet sig til den sidste Station, have dyrket Roer iaar, som ere modtagne paa Jernbanestationen og sendte til Nakskov Sukkerfabrik. Udbyttet angives saa overmaade forskjellig; medens Nogle naa op til 3 à 400 Centner, have Andre ren Misvæxt. For Græsmarkerne gjøres der i det Hele taget kun lidt; man er dog flere Steder kommen i Tanke om, at man er temmelig ligegyldig med Saaningen af Kløver- og Græsfrøet, ligesom man heller ikke er tilstrækkelig inde paa Eftersaaningen i Efteraaret. I Kløver- og Græsfrøhandelen er der derimod i de senere Aar en betydelig Fremgang, og det er gennemgaaende smukke og solide Varer, der udbydes af de større Handlende i Provinserne.

Fra Midtfyen. Nettoudbyttet af min Ejendom (Lykkensæde) har i Aaret fra den 1. November 1883 til 1. November 1884 udgjort 8733 Kr. 51 Øre af de 147 Tdr. Ld. Agerjord,

medens den i Gjennemsnit af Regnskabsaarene 1880—81, 1881—82 og 1882—83 udgjorde 8883 Kr. 36 Øre, og medens Nettoudbyttet i Aaret 1873—74 var 9811 Kr. 77 Øre og i Aaret 1876—77 5859 Kr. 52 Øre. Det sees saaledes, at Aaret 1884 for mig har været omtrent som et Middelaar, og at det uagtet Arbejdskraften siden 1874 omtrent koster mig 400 Kr. mere aarlig paa Grund alene af Lønnens og Daglejens Stigning, og uagtet 1 Pd. Smør i 1874 i Gjennemsnit kostede 98,9 Øre og 1 Pd. Hvede 8 Øre, medens i 1884 1 Pd. Smør kostede 107 Øre og 1 Pd. Hvede 6,8 Øre, er det dog Indtægten i det første Aar, som overstiger Nettoudbyttet i 1884. I Aaret 1877 kostede Hveden 9,3 Øre og Smørret 124 Øre.

Det forekommer mig, at Nettoudbyttet i de to Regnskabsaar her paa Gaarden fra 1. November 1873 til 1. November 1874 og fra 1. November 1876 til 1. November 1877 er ret oplysende med Hensyn til de i Nutiden saa almindelige Klager over de lave Priser.

I 1873—74 kostede Hveden 8 Øre, og der solgtes

Korn for	5632 Kr.
Smørret kostede 98,9 Øre pr. Pd., der solgtes Produktion af Kvæg og Svineholdet for	8856 Kr.
Der kjøbtes Foderstoffer og kunstig Gødning for	2908 -
	5948 -
	Ialt 11580 Kr.

I 1876—77 kostede Hvede 9,3 Øre, der solgtes

Korn for	2855 Kr.
Smørret kostede 124 Øre pr. Pd., der solgtes Produktion af Kvæg og Svineholdet for	10079 Kr.
Kjøbt Kraftfoder og kunstig Gødning	3026 -
	7053 -
	Igjen Pengeindtægt 9908 Kr.

Uagtet altsaa Priserne i det første Aar, navnlig for Smørret, vare simple, medens de vare gode i det sidste Aar, er der dog i dette, af Kornavlens og Kvæg- og Svineholdet, solgt for 1672 Kr. mindre end i det første Aar, naar Beløbene til Indkjøb af Foderstoffer og kunstig Gjødning fradrages i begge Aar, hvorfor Opmærksomheden henledes paa, at der her til er medgaaet omtrent samme Pengebeløb i begge Aar.

Det fremgaaer tydelig af Foranstaaende, at Grunden til det ringe Nettoudbytte i 1876—77 er en daarlig Kornavl i 1876, og det er jo ogsaa klart, at naar der pr. 100 Td. Agerjord omtrent bruges til Opfodring, Sæde- og Fødekorn 550 Tdr. Korn, have Kornpriserne kun praktisk Betydning for Landmanden, forsaavidt der avles mere paa den Del af de 100 Tdr. Ld., som besaaes med Korn. Resten af Indtægterne tages jo, idetmindste paa de bedre drevne Gaarde, gennem de dyriske Produkter. Nu er det vel saa, at Smørret er faldet stærkt i Pris siden 1877, men det er dog mest Oste- og Svinepriserne, det er gaaet ud over. Hvad Mælken angaaer, er Forholdet her paa Gaarden det, at medens 1 Pd. Mælk i 1776—77 udbragtes til 6,3 Øre pr. Pd., er den i 1883—84 kun udbragt i 5,16 Øre pr. Pd., hvilket alene har sin Grund i de lavere Priser paa Produkterne. Det Tab, som herved fremkommer, og som her paa Gaarden for 36 Malkekøer udgjør c. 1700 Kr., er dog ogsaa for en Del kun tilsyneladende.

For det Første bruges i Husholdningen og til Kalve en Del Mælk, hvis højere eller lavere Pris ikke har Betydning for Landmanden; dette medfører en Formindskelse i ovenstaaende Tab af c. 200 Kr.
 For det Andet kjøbes aarlig c. 25,000

Pd. Foderstoffer, som i 1879 vilde
 have kostet c. 7 Øre pr. Pd. . . . 1750 Kr.
 men som i 1884 kostede 5,7 Øre pr. Pd. 1425 -

Spares herved ————— 325 -

Ialt 525 Kr.

som fradraget de 1700 Kr. giver et Tab paa Indtægterne af Kvæg- og Svineholdet paa Grund af de lavere Priser i 1884

sammenlignet med 1877 af	1175 Kr.
Endvidere ca. 35000 Pd. Hvede i 1884 solgt for	
6,9 Øre pr. Pd., medens den i 1877 vilde have	
kostet 9,3 Øre pr. Pd., altsaa et Tab af 2,4 Øre	
pr. Pd. eller ialt af	840 -
Lægges endvidere hertil forøgede Adbejdsudgifter .	400 -
	<hr/>
fremkommer ialt	2415 Kr.

som Tab paa Grund af de forhaandenværende uheldige Konjunkturer i 1884 sammenlignet med 1877. Dette bliver pr. Td. Ld. ca. 16 Kr. — Sammenlignes paa samme Maade Aaret 1884 med Aaret 1874, reduceres Tabet paa Grund af Priserne derimod til højst ialt 300 Kr. eller 2 Kr. pr. Td. Ld.

Med andre Ord: naar en Ejendoms Produktionsevne er uforandret nu som i Halvfjerdserne, troer jeg, at den, paa Grund af de forhaandenværende uheldige Konjunkturer, naar der paa den kan avles omtrent 14 à 15 Tdr. Korn pr. Td. Ld., vil give sin Ejer eller Bruger ca. 8 Kr. mindre i Nettoudbytte pr. Td. Ld. nu end i Halvfjerdserne.

Naar jeg derfor begyndte med at sige, at Aarsudbyttet af »Lykkenssæde« i 1884 omtrent var som i et Middelaar, maa dette have sin Grund i en forøget Produktionsevne, og dette troer jeg ogsaa er Tilfældet, men desværre er dette ikke det Almindelige. Paa de fleste Gaarde følges endnu en Rovdrift, og for dem har det nu forløbne Aar været et simpelt Aar. Tages Hensyn til Avlen i 1883, som jo skal give Indtægt i 1884, var det navnlig Havren, som var simpel, ligesom Kornets Kvalitet i det Hele var meget daarlig. Naar hertil kommer, at ogsaa Høavlen var ringe i 1883, og at den tørre Sommer i 1884 ofte kun gav tarvelige Græsmarker, ligesom Rodfrugtdyrkningen kun langsomt vinder Udbredelse navnlig paa mindre Gaarde, vil det være klart, at det nu forløbne Aar i det Hele maa betegnes som ikke lidt under et Middelaar.

Hvad særlig Avlen i 1884 angaaer, var Høøsten paa Engene vel god; men det synes at vise sig mere og mere, at Kornavlen er simpel, navnlig Rug og Byg, saaledes at Mange Intet have at sælge, og naar saa hertil endnu kommer de

ynkelig lave Hvedepriser, vil det indsees, at Udsigterne for dette Aar ere endnu mørkere. Det er navnlig Gaarde med stive Jorder, som have avlet simpelt i 1884, hvad der er meget forklarligt, da Jorden i Foraaret, paa Grund af at den ingen Frost havde faaet i Vinteren 1883—84, paa saadanne Gaarde var saa ubekvem, at den næsten ikke var til at behandle. Regnen i Sommer, som mest faldt i Form af Tordenbyger, kom selvfølgelig ogsaa forskjellig, og ogsaa heraf kan det forklares, at Gaarde med stærke Jorder, men i god Kultur, have ofte givet forbausende smaa Afgrøder.

Af Ejendomshandeler have endnu ikke mange fundet Sted, og det synes, som om Priserne endnu holde sig.

Det kan ikke nægtes, at Landbrugsvirksomheden er jævnt fremadskridende; men det gaaer kun smaat med Indførelsen af mere rationelle Driftsmaader og Forbedringer i det Hele. Som oftest mangler Jorden fornøden Gjødningskraft, og om end en kraftigere Ernæring af Besætningerne tiltager, er det dog vistnok over Halvdelen af de mindre Jordbrugere, som drive en komplet Rovdrift. Men selv hvor dette ikke er Tilfældet, hører der dog lang Tid til, før Jorden kan siges at være saaledes i Gjødningskraft, at den vil give sikre Afgrøder. Dette gjælder især om de stærke Jorder, hvilke som bekendt kun give sikre Afgrøder, naar de blive godt og alsidig behandlede og ere i gammel Gjødningskraft. Mange Landmænd have i de gode Aar i Halvfjerdserne høstet dyre Erfaringer ved urigtig og stor Anvendelse af Kunstgødning, og de Penge, som hertil ere anvendte, saavel som store Summer, der i disse Aar anvendtes til forhastede Ændringer af Mejerisystemerne ligesom til for stærk Fodring af Besætninger, der, af forskjellige Grunde, ikke kunde betale det anvendte Kraftfoder, savnes nu ogsaa haardt af mange Landmænd. Tiderne ere daarlige for Mange, og der er ikke Raad til Experimenter. Det er nemt nok, naar vore Landbrugsblade stadig raabe paa høj Kultur og stor Gjødningsproduktion; men det tager mange Aar og koster mange Penge at skaffe begge Dele.*) Og har man

*) Indrømmes; men den ærede Forfatter mener jo dog selv —

Pengene, er man saa ogsaa vis paa at faa dem tilbage med Renter, naar de anvendes paa Jorden efter en saa stor Maalestok? Jeg troer i de fleste Tilfælde nej! Det vilde være interessant at faa at vide, hvad det har kostet at faa »Højbygaard« i den Kultur og Gjødningskraft, hvori den er. Fik vi dette Regnestykke gjort rigtig op, troer jeg, det vilde vise sig, at de anvendte Penge kun give smaa Renter, og at der Intet bliver til Amortisation af Kapitalen. Her paa Egnen staa de Landmænd sig bedst, som følge nogenlunde det tilvante Driftssystem, som sørge for at have Alt passet, som det skal passes uden Spild af Tid eller Penge, som forstaa at benytte Konjunkturerne paa en fornuftig Maade, og som i Kraft heraf gjøre smaa, men velovervejede og derfor sikre Fremskridt. Stilstand gaaer i vore Dage ikke, men store og ikke velbegrundede Spring gaa ligesaa lidt. At en større Rodfrugtdyrkning, end nu almindelig her paa Egnen vilde kunne gennemføres med Fordel, er sikkert; men Sukkerroedyrkingen i stor Maalestok har den Mislighed, at den saa let bliver et yderligere Middel til Jordens Udpining, hvad ogsaa er Tilfældet især paa mindre Gaarde. Græsmarkerne ere endnu som oftest simple især paa mindre Gaarde, dels paa Grund af manglende Gjødningskraft og dels paa Grund af uheldigt Valg af Frøblanding, dels vel ogsaa paa Grund af slet Frø. Uagtet Alt, hvad der gjøres fra forskjellig Side, for et udbredt bedre Kjendskab til denne Side af Agerbruget, er der dog meget langt, til Maalet er naaet.

Fra Bjerre Herred. Indtægterne i Landbruget ere aftagne, medens derimod Udgifterne ere stegne, og det er derfor, især naar daarlige Høstaar komme til, intet Under, at Landmændene føle sig trykkede, og at det ikke alene er de Landmænd, der have kjøbt i de dyreste Tider, der er trykkede, men saa at sige alle, skjønner jeg deraf, at jeg med Sikkerhed véd, at velstaaende og særdeles duelige Mænd, der sidde ved

endog i denne hans Meddelelse — at høj Kultur og større Gjødningskraft ere nødvendige. Red.

Forpagtninger og Ejendomme paa forholdsvis billige Vilkaar, stadig i de senere Aar sætte Penge til og maa tære paa den tidligere opsparede Kapital. Naar man veed dette, kan man undres paa, at der ikke kommer flere Ejendomme til Salg, og at Priserne paa Ejendomme og Forpagtninger ikke ere faldne mere, end Tilfældet er. Af de egentlige Bøndergaarde mellem 3 og 10 Tdr. Hartkorn er der solgt meget faa i det sidste Aar, derimod nok Smaasteder og Smaagaarde mellem 1 og 3 Tdr. Hartkorn, og disse ere ganske vist solgte til ikke lidt nedadgaaende Priser, og saa blev der i Efteraaret solgt 3 Ejendomme paa mellem 12 og 20 Tdr. Hartkorn Nordvest for Horsens, og for den ene af disse blev der betalt 2000 Kr. og for den anden 14000 Kr. mindre, end de havde kostet ved sidste Ejerskifte, hvilket fandt Sted i 1875, altsaa paa det Tidspunkt, da Konjunkturerne vistnok vare paa det Højeste. Da Kjøbesummen for disse to Ejendomme tilsammen var 300000 Kr., kan Nedgangen i Prisen jo langt fra kaldes betydelig, især naar man tillige tager i Betragtning, at der ikke af de fratrædende Ejere er udført saadanne Forbedringer paa Ejendommene, som kunde gjøre disse mere rentable i Fremtiden. Den tredje Ejendom, jeg sigter til, er af en helt anden Art, og er der nogen Gaard her i Jylland, der fortjener Navn af Mønstergaard efter Nutidslandbrugets Opfattelse, saa er det denne. Alle Grundforbedringer i Mark og Eng ere udførte, Kunstgødning og kraftig Staldgødning ere anvendte i en lang Aarrække, Bygningerne ere i alle Henseender komplette og hensigtssvarende indrettede, Besætningen er en Malkekvægstamme af 1ste Kvalitet, Inventariet, Redskaberne og Maskinerne de bedste, som Nutiden anbefaler, hvortil kommer en stor, pyntelig og vel holdt Have og en herskabelig Bolig, — denne Ejendom paa 250 Tdr. Land blev betalt med 190,000 Kr. Vi have her ikke nogen tidligere betalt Pris at gjøre Sammenligning med, thi Ejeren havde sammenstykket Gaarden; men drage vi Bygningernes Assurancesum + Besætningernes og Inventariets Handelsværdi fra Kjøbesummen, bliver den Pris, der er given for Jorden, meget ringe, og dog paastaa de Landmænd, der kjende Gaarden nøjere, at den er betalt dyrt, og at

den ikke vil kunne forrente Kjøbesummen, hvad da ogsaa synes at fremgaa deraf, at en nær Slægtning ikke turde overtage den. Lad mig saa til Slut — som et Exempel paa en Forpagtning — nævne et nærliggende Præstegaardsavl paa 110 Tdr. Land, som af Naturen er middelgod Jord, men yderst forhutlet og udpint og med meget tarvelige Bygninger; dette Avl er i denne Vinter bleven bortforpagtet paa en ny Omgang til samme Afgift, som der er svaret i forrige Omgang, i hvilken, vel at mærke, den nuværende Forpagter (og hans Formand gik det paa samme Maade) have sat til, hvad de ejede; men desuagtet blev der ingen Nedgang i Afgiften, thi — der var flere Lysthavende om dette gode Ben.

Ja, hvad skal man nu slutte af de her anførte Exempler? En Slutning synes mig at fremgaa tydelig deraf, nemlig den, at Prisen er stærkest nedadgaaende paa det Avlsbrug, som vi hidtil antog for det rentableste, fordi det var fulgt med i Indførelsen af alle de Forbedringer, der skulde bidrage til Rentabiliteten, medens derimod det Landbrug, der har simple Bygninger og en udpint Jord, har tabt mindst i Pris; men er man deraf berettiget til endvidere at slutte, at det lovpriste nyere Landbrug er Humbug? Svaret herpaa drister jeg mig ikke til at give, men vil tillade mig at gjøre den ærede Redaktion af Tidsskriftet opmærksom paa, at der trænges til, at Svaret bliver givet, thi det er ikke usædvanligt, at Landmændene mene, at det maa lyde bekræftende. Den samme Sort Landmænd er ogsaa tilbøjelig til at mene, at der for Tiden ikke kan lægges Vægt paa de Sider af Landbruget, hvorved dettes Udvikling kan skride fremad, thi, sige de, Enhver er nødt til at tage efter den nærmeste Indtægt for at bjerge sig imod Nutiden, og der tænkes ikke paa Fremtiden; men hertil vil jeg dog bemærke, at dette: at have gode Arbejdsheste, produktive Kreaturer, foldrige Sædarter, gode Redskaber osv., Altsammen er Ting, hvis Nytte anerkjendes saa godt som af Alle, og skjøndt det for Mange ikke er muligt i disse Aar at gjøre Fremgang i de nævnte Retninger, saa finder der dog Fremskridt Sted saavel i Husdyrbruget som i det egentlige Agerbrug, men Fremskridtene ere ganske vist smaa og blive

gjorte med Forsigtighed, thi man veed nu, hvad Pengene ere værd, ligesom ogsaa den kostbare Arbejdskraft (Karlens og Pigernes Løn har i det forløbne Aar ikke været lidt i Stigning) virker hæmmende paa Udførelsen af Grundforbedringsarbejder.

Foruden at der paa alle Kanter af Horsens er oprettet Fælles- og Andelsmejerier, bliver der til Foraaret i selve Horsens sat en Mælkerifabrik igang, som vil søge at behandle ikke mindre end 6 Millioner Pd. Mælk aarlig; men hvorvidt disse Anlæg ville føre til de Foranstaltninger, der ville bidrage til Landbrugets Fremme, kan vel først Fremtiden afgjøre.

Fra Hads Herred. Trods de mindre gode Tider for Landbruget, for hvilket der hvert Aar ophober sig flere og flere Vanskeligheder, som gjøre dette mindre rentabelt, ere dog Jordpriserne snarere i Til- end Aftagen. Her i Hads Herred er i Aarets Løb solgt en af de bedste Gaarde paa ca. 150 Tdr. Land til noget over 1100 Kr. pr. Td. Ld., og dog er den almindelige Mening her, at denne Pris ikke er for høj, da Gaardens fortrinlige Jorder ere i en særlig god Kultur. Cikoriedyrkningen er i de senere Aar tiltagen hvert Aar og er navnlig i 1884 tiltagen betydelig. En Overproduktion deraf er vist nær forestaaende. I Aarets Løb er her i Hads Herred oprettet flere Andels- og Fællesmejerier, og Fremkomsten af disse maa næsteften den lokale Jernbanes Aabning betegnes som Aarets Hovedbegivenhed for denne Egns Vedkommende. Disse Mejerier have endnu kun arbejdet et halvt Aars Tid, saa det er umuligt for Tiden at udtale noget Bestemt derom; dog synes man at have store Forhaabninger til Andels-Mejerierne, og svare disse til Forventningerne, som det endnu synes, saa ville de sikkert faa heldbringende landøkonomisk Betydning.

Fra Mols. De vigende Priser paa Alt, foruden det yderst tarvelige Aarsudbytte af Marken dette Aar saavel som forrige Aar, have bragt sørgelige Forhold for Landbruget her paa Eggen, saa Ingen tør vove sig ind paa den mindste Bekostning, men Alt skal gaa efter det gamle for Jyderne, ejendommelige

Sparesystem, som kun Jyder forstaa at bringe til Anvendelse med Fordel, hvorved Tiden slides hen; — Kreaturerne søges derfor holdte i nogenlunde Stand med Halm, lidt Hø og Vand og undertiden lidt Roer Vinteren over; — videre Udbytte yde de ikke i den Tid, knapt nok til Ulejligheden; men saa venter man paa den kommende korte Græstid, hvori man mener, at »hele Udbyttet er Netto«. —

Denne Fodermethode kunde ikke gaa saa forholdsvis godt, dersom Jyderne ikke vare Mestre i at vænne deres Køer til Tarvelighed, dersom de ikke havde saa udmærket et Haandelag til at give deres Kreaturer det magre Vinterfoder og det til sine Tider sparsomme Græs. — Og spørges der saa, hvorfor det ikke er bedre her paa Egnen med Fodringsen, da maa det siges, at Bønderne her besidde en overdreven Grad af Økonomi, ja ere saa konservative i hele deres Avlsbrug, saa det er til stort Tab for dem selv; ikke mange Forbedringer tør de bekoste af Frygt for, at det ikke skal betale sig, selv om det efter al Rimelighed kan betale sig godt, og uheldigvis kunne de kun daarlig gjøre en ordentlig Beregning; men selv om de kunde det, lægger deres Angst for det Nye, det Uprøvede, Hindringer i Vejen, de tør ikke gaa ind paa de Forbedringer, der kun give dem en mindre Fortjeneste, og da der nutildags kun meget sjældent frembyder sig Forbedringer, der give en glimrende Fortjeneste, saa lade de være — og blive staaende paa et tilbagelagt Standpunkt, som kun giver Tilbagegang, dersom de ikke sidde nogenlunde kvit og frit ved deres Gaarde.

Fra Rougsø og Sønder-Hald Herreder. Trods de sidste mindre gode Aar spores dog Forløberne for en forestaaende Krisis endnu ikke, da der kun finder meget faa Ejendoms-handeler Sted, og Tvangsauktioner høres ikke, ihvorvel en meget stor Del Ejendomme er tilfals og til nedstemte Fordringer mod, hvad man har kjendt i de sidste Aar, men Stillingen er spændt, og det vil for Mange afhænge af det kommende Aar, om Pynten kan klares.

Ihvorvel der overalt spores en i Forhold til Jydens Natur temmelig rask Udvikling, saa gjør dog samtidig en vis Træghed

sig gjældende i Vedhængen til det Tilvante, og en større Bevægelighed efter Tid og Forhold vilde paa mange Punkter være ønskelig. Der er i det forløbne Aar dels af Private og dels ved Aktieselskaber blevet indkjøbt Stamtyre af jysk Race, og Kvægstammens Forbedring staaer for Tiden paa Dagsordenen, hvortil der ogsaa særlig trænges her. Rodfrugtdyrkingen har, om end endnu tildels forsøgsvis temmelig almindelig faaet Fodfæste. Ved Landboforeningens Virksomhed har allerede for flere Aar tilbage Spørgsmaalet om en god Frøblanding og Græsmarkens Besaaing klaret sig for de Fleste, som følge med i Udviklingen.

Fremskyndet ved de to tørre Aar og den bedre Vandafledning er Opdyrkingen af Kjørstrækninger her skeet i større og større Omfang. Den sejge Grønsvær maa først skørnes ved en à to Havreafgrøder, hvorefter Jorden renses ved en Brak- eller Roeafgrøde og udlægges atter med en Blanding af Sneglebælg, Alm. Rajgræs, Hundegræs og Thimothe samt rundt om lidt Eug-Svingel og Eng-Rævehale, som groer villig til, og i 7 à 8 Aar yder et saadant Udlæg en rigelig Afgrøde. Ved et lille Tilskud af 2 à 300 Pd. fosforsyreholdig Kunstgjøde ere disse opdyrkede Kjørarealer en værdifuld Støtte for Agermarken, især i foderknappe Aar. Der er iaar begyndt en Bortforpagtning til Kornavl og et partielt Salg af det tørlagte Kolindsund paa de højest liggende Arealer, hvor Græsvegetationen var mindst yppig. Som et Gjennemsnitsudbytte af 43 Td. Land af denne Jord er iaar avlet 28 Fold Havre til en Vægt af 92 Pd. hol. Bortforpagtningen er paa 8 Aar til en Afgift af 60—75 Kr. pr. Td. Ld. og Salget 1200—1500 Kr. med Nedgang i Kjøbesummens Udbetaling i Forhold til Arealets lavere Beliggenhed og deraf følgende større Andel i Pumpeudgifterne, der altsaa staa som Prioritet i Ejendommen.

Fra Hobroegnen. 1884 vil huskes af denne Egns Landmænd som et daarligt Aar, og Skylden er ej alene den tørre Sommer med sin daarlige Græsvæxt og den lille Høst, men ogsaa de lave Priser paa alle Landbrugets Produk-

ter, som uden Overdrivelse have været fra 10 til 25 % lavere end de foregaaende Aar, saa at det samlede Bruttoudbytte for Aaret kan beregnes til omtrent 30 % under et Middelaar, og Agerbrugets Nettoudbytte vil blive et stort —. — Da Tilgangen til Landbruget under de nuværende Forhold ikke er meget stor, har Kjøbelysten eller Efterspørgselen efter Landejendomme heller ikke været stor, og Ejendomshandlerne indskrænke sig for det meste til Byttehandel og Tvangssalg, af hvilke man ikke kan slutte sig til Prisforholdene; men sandsynligt er det, at man for at opnaa Salg vil være nødt til at foretage en Reduktion i Prisen for at faa Kjøber, og en saadan Reduktion ere de nuværende Ejere utilbøjelige til at indgaa paa, førend Nøden tvinger dem, hvorfor der i den nærmeste Tid ikke vil kunne tænkes paa andre Salg end Tvangssalg, og desværre ville vi vist faa nok af disse til Sommer. Det er i flere Retninger, der føles Savn i Landbrugsvirksomheden, for at Udviklingen kan skride jævnt frem. De økonomiske Forhold ere mange Steder ikke gode, og Tilliden til Fremtiden er borte næsten hos Alle, hvorfor man betænker sig paa at betro større Kapitaler i Landbruget. Desuden mangler der stærkt landøkonomisk Dygtighed og Omsigt, og denne vil næppe udvikles, saa længe den politiske Kamp lægger saa stærkt Beslag paa Interesserne, saa der ikke levnes Tid til anden Udvikling, thi de politiske Førere og Aviserne forstaa ved Agitation at hidse Lidenskaberne saaledes, at største Parten af de ellers rolige Landboeres Tanker og Samtaler samle sig i politisk Ævl. Gavne vilde det ogsaa Landbrugets Udvikling, om der kom mere Sammenslutning mellem Landmændene til at drøfte og lede fælles Interesser, hvorved nyttig Kundskab og Erfaring kunde spredes, samtidig med at planmæssige Handeler af Produktions- og Forbrugsartikler kunde ordnes. Opdyrknings-, Grundforbedrings- og Byggearbejderne have i 1884 været noget mindre end sædvanligt, derimod skal det her nævnes, at et Par Gaardmænd have under Hedeselskabets Ledelse begyndt Til kultivering af et større Hedeareal til Skovplantning, ligesom der i de sidste Aar ved Gruppe-, Have- og Hegnsplant-

ning af mange mindre Jordbrugere vises Sans for at opelske en Del Trævæxt her i Egnen.

Fra Vendsyssel. Sidste Aar kan vistnok betegnes som et af de sletteste, vi have haft i lang Tid. — Fodermængden var ringe og Kornudbyttet ligeledes, og dertil kom en usædvanlig daarlig og utilstrækkelig Sommergræsning, som man mange Steder ikke turde hjælpe paa ved Tilskud af Grøntfoder, fordi Høstudbyttet tegnede saa ringe og truede med at give for lidt til Vinterfodringen. — Følgen var altsaa den, at Besætningen gav en ringe Indtægt om Sommeren, og Vinteren havde været kostbar ved usædvanlig stærkt Indkjøb af forholdsvis dyre Foderstoffer, hvorfor Nettoindtægten af Besætningen mange Steder blev \div i Stedet for $+$. — Fedningen var paa Forhaand uheldig stillet, da Roehøsten var mindre end sædvanligt, og dertil kom, at Indkjøbet var dyrt, men afgjort uheldigt blev Resultatet, da Priserne paa Fedekvæg vedbleve at falde fra Januar af og gik saa langt ned i Aarets Løb, at vi næppe have kjendt saa smaa Priser, siden Handelen paa England kom i Gang. Disse sammenstødende Omstændigheder i Forbindelse med en ringe Høst have givet Aaret dets Præg og ere i Forbindelse med den almindelige Prisdalen paa alle Landmandens Produkter Grunden til, at Landbruget er trykket for Tiden og berettiget til de Klager, som Landmændene i Kor istemme. — Men denne Hysten og Klagen, som Landmændene ogsaa af gammel Vane ere saa villige til at lade høre, er altfor almindelig og skeer altfor ubetænksomt og skader derved Standen i sin Helhed og forøger den Mistillid til Landbruget, som næres af altfor Mange, og som desværre har sin Grund deri, at ikke faa Landmænd ere vilde paa deres egne Enemærker, have Følelsen af Faren, men vide ej, fra hvilken Kant den egentlig kommer og truer mest. For Tiden troer jeg, Landbrugeren er sin egen værste Fjende. Thi ville vi spørge, hvad er det, der trykker os for Tiden, ville vi ved at se lidt nøgtern paa Forholdene snart opdage, at det i alt Fald for Nordjyllands Vedkommende, hvor Hvedeprisens Falden snarere er til Gavn end Skade, ikke er de nuværende Priser

paa vore Produkter, der stille sig truende for Landbrugets Existens, men derimod de to sidste daarlige Høstaar, det vil sige, at vi have produceret for lidt selv, og dette i Forbindelse med de dalende Priser har fremkaldt den tryk-kende Situation, — fordi der som Regel er for lidt Kapital blandt Landmændene. — Nu er det jo ganske vist saa, at uheldige Høstaar aldrig ville udeblive, endskjøndt det intensive Agerbrug stænger Døren for dem, men det beroer paa en Tilfældighed, at daarlig Høst og lave Priser falde sammen; dog det er netop det, der er skeet hos os, og derfor trykker saa haardt, men det vilde dog være altfor tankeløst deraf at drage Slutninger, som ere faretruende for Landbrugets Existens. Der er derfor ej heller nogen Tvivl om, at med en god Høst ville Klagerne forstumme blandt de — dygtige Landmænd, og deres Antal er ikke ringe, der sige, men de høres ikke i Øjeblikket, at med de nuværende Priser kan en god Status opretholdes. — Men for at holde ud i Kampen med Verdenskonkurrancen ere da ogsaa to Ting absolut nødvendige, en udvidet Rodfrugtdyrkning og et derpaa baseret bedre Kvæghold, og i den Retning ere vi særlig hos os paa gode Veje og det saavel blandt de mindre som større Jordbrugere. — Vi have indseet, at vi tidligere have benyttet for megen Hjælp udefra og ikke arbejdet nok paa at gjøre vore »egne« Raaprodukter frugtbringende, hele vor Produktion har været for dyr, men ved Hjælp af Rodfrugterne have vi lært, at Hø og Halm kunne udgjøres i klingende Mønt, og deri ville vi søge vor Styrke for Fremtiden, derved vil blandt andet den gamle Tale, at »Selvtillæg er for dyrt« vise sig at »være en Saga blot«. — Mange især ældre Landmænd, som ikke ville indlade sig paa den nyere Tids Skik og Orden i Landbruget, men godt mærke, at den er nødvendig for at holde Ballance i Indtægt og Udgift, ville gjerne sælge, men — kun faa Handeler finde Sted, fordi der holdes paa de gamle Priser, og Kjøberne ville have Afslag. Der er dog ingen Tvivl om, at Priserne paa god Jord snarere ville stige end falde, saa sikkert som vi kunne og tør stole paa, at Landmandens Dygtighed vil stige; denne Faktor er ubetinget den mest afgjørende for Land-

brugets Fremtid og som Følge deraf for Landejendommenes Pris; mærkværdigt nok tages den sjælden eller aldrig med i Beregningen, — men derfor ere ogsaa saa mange Slutninger misvisende. — Arbejderforholdene ere gode, Forbrug og Efterspørgsel staa i passende Forhold til hinanden, uden at Arbejdskraften dog tør kaldes rigelig, især mærkes ofte Mangel paa flinke og dygtige Piger.

Fra Thy. Der skeer kun faa Ejendomshandeler, vistnok en Følge af flere mere eller mindre knappe Aar, saa Forholdene ere temmelig trykkede. Nogen Dalen i Priserne synes ikke endnu at være indtraadt, men det er dog et Spørgsmaal, om disse ved en alvorlig Beregning over Agerbrugets Rentabilitet ikke ere for høje. — Der føles i mange Tilfælde en vis Ængstelse hos Landmanden, der holder ham tilbage fra at gjøre større og mere bekostelige Grundforbedringer. Naar mange især yngre Landmænd staa med en altfor stor Gjæld, kan det ikke undgaaes, at de ogsaa ofte maa savne den fornødne Driftskapital og Mod til at »gaa paa« især for Tiden efter flere Aars smaa Indtægter. Dels hæmmes Landbruget ved Mangel paa intelligente Kræfter, Ulyst til at forlade gammel Slendrian og dels ved for store Fordringer til Livet. Ét synes sikkert, nemlig at skal Landbruget undgaa en Krise i Fremtiden, vil den største Forsigtighed, Omsigt, Arbejdsomhed og Sparsommelighed blandt Landmændene være nødvendig.

Sansen for Husdyrholdet er vakt og ytrer sig i skjønssommere Valg af Tillægsdyr, bedre Fodring og Pleje. Ved Opdræt af Malkekvæg er man i det heldige Tilfælde, at flere gode jydsk Tyre af Malkerace spredes over Egnen fra Rosvang. Fedekvæget, der dels er Korthorn, dels jydsk og dels Halvblods ved Krydsning af begge Racer, gaer tildels bort i $2\frac{1}{2}$ à 3 Aars Alderen. Mange Landmænd have indseet Faren — ved Krydsningen — for den jydsk Races Bestaaen, og i Nordthy stred man længe imod denne, da mange gode Dyr gik tabt for Avlen. — Fødning og Mejeridrift ere nu meget mere almindelige end Kornsalg, og Flere opfodre ikke lidt Kraftfoder tilligemed Avlen, men under den sidste Tids tryk-

kede Priser, især paa Fedekvæg, bliver Resultatet tvivlsomt, især for en Egn saa afsides som denne, der medfører større Fragtomkostninger saavel til Kraftfoder, der hentes, som til Fededyrene, der bortsendes. Hesteavl, der var ved at forfalde, har man i de sidste Aar søgt at fremhjelpe ved Udstationering af flere af Aktieselskaber indkjøbte Hingste, og ihvorvel der indføres mange Heste, har Opdrættet været saa talrigt, at det nærmer sig en Overproduktion, og desværre anvendes ikke altid gode Hopper til Avl. — Svinet har ogsaa indtaget en fremragende Plads i Husdyrholdet og er forbedret meget dels ved Renavl, dels ved Krydsning med Holstebro racen. Som en særlig Foranstaltning til Landbrugets Fremme maa nævnes Jernbaneanlægget i Thy i Forbindelse med Dampfærgen over Odde sund, der har lettet os Transporten af vore Dyr betydelig. — Arbejderforholdene ere nogenlunde gode. Flinke Karle kunne i Regelen faaes for 200 Kr., Piger for 100 Kr., Daglejere i Høsten for 1 Kr. 33 Øre à 2 Kr., og andet Arbejde betaales i Almindelighed i Forhold derefter.

Fra Mors. Der er i de senere Aar ved indførte Forbedringer paa Agerbrugets forskellige Omraader stillet saa store Krav til Kapitalen, at de høje Jordrenter ere voxede forbausende og ere komne i et skærende Misforhold til det mindre Udbytte, som Landbruget har givet. Man seer med Glæde paa Nutids-Agerbruget og mener, at det fører en sund Tilværelse og udvikler sig kraftig —; mon der ogsaa er fuld Sandhed i den Glæde, og mon man ikke seer noget for sangvinsk paa Forholdene; thi en sørgelig Sandhed, en Kjendsgjerning er det, som Landmændene ikke kunne skjule for hinanden, at de ere i Pengetrang. Det skorter paa Kapitalen, og det som en Følge af, at alle Faktorer i vor Landbrugsvirksomhed ikke ere saa gode, sunde og kraftige i deres Udvikling, som de burde være. Det er sikkert, at der er skeet mangfoldige Fejlgreb med Hensyn til de indførte Forbedringer, og Tidernes Ugunst har vel bragt det dertil, at mange Landmænd staa overfor en Afgjørelse, som den nærmeste Fremtid raader for Udfaldet af.

Har end det forløbne Aar ikke været rigt paa Fremskridt udadtil i Marken eller Stalden — det maa snarere kaldes et Stilstandsaaar — saa er det sikkert, at det mægtigere end nogen af sine Forgængere har bidraget til, at et indad gaaende Fremskridt er gjort, idet Landmanden har, med Tidens Alvor for Øje og med Blikket paa sin egen eller flere af sine Standsfællers faretruende Stilling, underkastet Landbrugs-spørgsmaalene, de alvorlige Krav, der stilles, og de Fremtids-udsigter, der haves, en dybere, en mere inderlig og grundig Eftertænkning og Undersøgelse. Og det vil forhaabentlig skjønnes i det kommende Aar og de efterfølgende, at de ville høste Frugt af den Udsæd, som det forløbne Aar i saa Henseende med al sin Strænghed og stærke Alvor har efterladt sig. Vore Landbrug savne Kapital; det hæmmes i sin Udvikling, fordi dets Brugere — det store Flertal — mangle den Alvor, den energiske Dygtighed og grundige Fagdannelse, som der stilles saa bestemte Krav og Fordringer til for at hævde sin Plads og værges sin Stilling som Jordbruger i Tiden. En forstandig, beregnende, paa hver enkelt Konto vel gennemført Landbrugsøkonomi har det svundne Aar talt til os om som en Nødvendighed, og det er allerede en glædelig Kjendsgjerning, at det ikke har talt forgjæves. — Af Ejendoms-handeler skeer der kun faa, og de, som have fundet Sted frivillig, have været til de sædvanlige Priser fra 6—8000 Kr. pr. Td. Hartkorn eller fra 450—600 Kr. pr. Td. Ld. g. M. Men der er mange Ejendomme til Salg, og faa vi ej et rigtig godt og frugtbart Aar med en rig Høst, saa ramler der meget sammen, og en alvorsfuld og sørgelig Tid gaa vi da i Møde. Græsmarkerne skjænkes mere og mere Opmærksomhed, dog langt fra den fornødne; thi det er navnlig dør og i de 2 sidste Kornafgrøder, det skorter, forinden vi naa dertil, at hver Plet paa Marken giver det fulde Udbytte. Sansen for et bedre Husdyrhold har vundet kjendelig Udbredelse her paa Øen; det er paa det Omraade, at Landmanden er allerbedst med, det har han ofret sin største Kapital og skjænket sin fuldeste Opmærksomhed, om end mislykkede Forsøg, der have beredt Skuffelse og Tab, kunne paavises. Bevarelsen af den

jydske Kvægstamme, dens hensigtssvarende Opdræt, Røgt og Pleje har vundet saadan Hævd, at dens kraftige Udvikling i en lang Fremtid er sikret. Har end Korthornsracen berøvet den jydske nogle af dens bedste Individuer til Krydsning, saa er det dog nu klart for Bevidstheden og ligger for som Kjendsgjerning, at Korthornet er i Tilbagegang, men det jydske Kvæg i hurtig Fremgang. Det Omslag, der i de senere Aar — navnlig de allersidste — er skeet med Besætningen, nemlig at Fedestuden er fortrængt af Malkekoen, har ganske naturlig ført hen til, at man nu mere end forhen bestræber sig for at udvikle Malkeevnen hos den jydske Ko, at danne en god Malkestamme. Heldigvis staaer Opdrætteren ikke der famlende eller behøver at frygte for mange mislykkede Forsøg; thi der staaer en Autoritet i Spidsen, som nu snart i en hel Menneskealder har ledet den jydske Race fremad i Retning af udmærkede Malkedyr, det er Inspektør Buus, Rosvang, og han har en Besætning at henvise til af fortrinlige, udprægede og udviklede Malkekøer. Den større og større Omhyggelighed for Kvægets Røgt og Pleje — fremkaldt ved Erkendelsen af, at den bedste Kvægbesætning er Grundbetingelsen og Grundpillen for et rentabelt, lønnende og solidt Agerbrug i Tid og Fremtid — og den kraftige Fodring, som ydes Kvæget, er bleven Landmandens kjæreste og mest frugtbringende Virksomhed, takket være den store Udbredelse, Rodfrugt dyrkning har vundet, og den store Betydning, som en stærk Fodring med Rodfrugter har til at befordre Dyrenes Væxt, Trivsel og Velvære.

Arbejderforholdene have været gode; Landarbejderen hører til den Del af Samfundet, der i Øjeblikket mindst føler det Tryk, der er lagt paa Landbostanden; thi al hans daglige Fortjeneste har været omtrent den samme, hans Livsfor nødenheder færre, og hvad han har maattet anskaffe til Familiens Ophold som Brød, Smør m. m. har været billigere.

En Landboskole er rejst her paa Øen i det sidste Aar af en Del større og mindre Ejendomsbesiddere, den har med de bedste Forhaabninger begyndt sin Virksomhed; maatte den nu blive en god Foranstaltning til Landbrugets Fremme.

Fra Viborgegnen. Den lette Maade for Smaafolk at faa Laan i deres Ejendomme fremmer noget Opførelsen af saadanne Ejendomme — især opstaaende paa Mark- og Hedelodder, — men om det er til Gavn for Landet, at der i Fremtiden opstaaer saadanne Ejendomme, hvor Besidderen hverken kan leve af Agerbruget eller opnaa at faa andet Arbejde, er et tvivlsomt Spørgsmaal. Udtørringen af Søer er kommen i Miskredit, da store Kapitaler ofte derved ere gaaede tabt, og paa Grund af de sidste daarlige Aar have Landmændene, hvor Kapital ikke er tilstede, været nødsagede til at indstille dette.

Arbejdsforholdene ere, som tidligere omskrevne, trykkende. Arbejde mangler ikke for Arbejderen, men selv til de højere Lønninger og billige Priser paa Fødekor staaer Arbejderen i Almindelighed med daarlige økonomiske Forhold; selv i det lavest stillede Samfund er der fremstaaet en Luxus i Livsførelsen, der ikke svarer til Indtægten, fremkommen med Tidsforholdene under foregaaende bedre Aar, og som de igjen have ondt ved at fravige.

Fra Hammerum Herred. Det, der for Tiden især trykker Landmanden, er Mangel paa Penge, eller rettere, at hans Udgifter ere forholdsvis for store i Forhold til hans Indtægter. I en Række af Aar har det gaaet med stadig at gjøre større og større Gjæld; naar Ejendommens Værdi ikke længere tilsteder forøget Laan, maa den Trafik standse; men saa haves tilbage de forøgede Renter — samt Afbetaling — at svare. Naar saa Avlen er svag og Priserne smaa paa, hvad der kan og skal sælges, saa sees Grunden til den nærværende trykkende Tid. Mulig ogsaa Luxus har taget noget Overhaand i de sidste Aar, saa det nu falder vanskeligt at spare. Men hvad der trykker næsten alle Landmænd er det vanskelige Tyendeforhold. Tjenestefolkene blive hvert Aar mere fordringsfulde, umedgjørliche, dovne og trodsige, — ogsaa endog næppe til at faa, og dog er Lønnen stegen stærkt.

Fra Ringkjøbing. Husdyrholdet forbedres Aar for Aar ved Erkjendelsen af, at det betaler sig at give

rigeligere Ernæring til Opdrættet; her er ingen pludselig Forandring foregaaet; men Forandringen er kjendelig for hvem der har fulgt Udviklingen i flere Aar. Kreaturerne blive nu ofte fedede som 3 Aars af den Samme, som har tillagt dem. Hestebestanden er ogsaa gaaet fremad, hvilket sees ved en særdeles smuk Udstilling af Følhopper ved vort Dyrskue, om hvilket Regjeringens Tilfornede har erklæret, at den var den bedste, han havde seet. — Opdyrkning, Mærgling og delvis Dræning fremmes jævnt godt ligesom i de sidst forløbne Aar. Byggearbejder udføres i en endnu her aldrig kjendt Udstrækning, og der bygges ikke billig. At Stalde og Lader ombygges, har vel nærmest sin Grund i, at Bedrifterne udvides og Besætningerne forøges, men at Stuehuset ombygges uden Nødvendighed, maa vel være Tegn til Formuefremgang. — Arbejderforholdene ere som i de senere Aar gode. Gode og paalidelige Folk kunne faaes om end lidt dyrere. Den almindelige Løn er: 1 Karl 200 Kr. og en Pige 100 Kr.

Egnen ved Skodborghus. Landbrugets Aarsudbytte som Helhed taget maa desværre vistnok ansees for mindre tilfredsstillende, og af Aarsager dertil maa i første Række nævnes forrige Aars tarvelige Høst, saa at en nogenlunde rigelig Fodring sidste Vinter maatte ske for meget direkte af »Kassen«, uden at Produktpriserne vare gunstige nok til, at Pengene kunde vende tilbage og have ordentlige Renter med sig. Særlig voldte de lave Svinepriser betydelige Tab, maaske noget ogsaa ved forceret Fodring med skummet Mælk for at spare paa Kornet. Fælles- og Andelsmejerierne have været til ikke ringe Gavn for de mange smaa Besætninger paa denne Egn, selv om Smørpriserne have ladet en Del tilbage at ønske. Udbyttet af Kvægfedningen har ofte været Gjenstand for Klage; vel nok baade med og uden Grund, det sidste naar Kreaturerne have været for simple. Naar man nemlig dels paa Markeder, dels paa Rejser lægger Mærke til saa meget daarligt Kvæg, der findes, som bogstavelig ikke er til noget, og tænker sig, at det gode Kvæg maa tage »Daarligheden« med sig til de engelske

Markeder, er man tilbøjelig til at anse de Klager over Kvaliteten, som stadig føres, for temmelig berettigede. »Rosende Omtale« tildeles kun Cikoriedyrkningen, skjøndt ogsaa denne er falden en Del forskjellig. — Til Forringelse af Aarsudbyttet virker ogsaa den stadig dyrere Drift; selv nyttige Forbedringer maa vente paa »Lejlighed«. Man faaer mindre og mindre for sine Penge, og nødvendige Udgifter voxe i Tal og Styrke.

Af Ejendomshandeler ere kun ganske faa mig bekendte til høje Priser, og den almindelige Mening er, at Ejendomspriserne holde sig.

At Landbrugsvirksomheden er hæmmet, er der megen Tale om, men i hvilke Retninger man navnlig skal søge efter Grunden dertil, findes der meget forskjellige Meninger om. Et større Tal ønsker og haaber, at Staten vil komme Landbruget til Hjælp med billige Laan, bevilge Beløb for at lette Adgangen til landøkonomiske Kundskabers Erhvervelse, til Præmier og Opmuntringer af forskjellig Art og meget andet, »som Ingen véd, hvad skal være«. Den gamle Maade, at søge Grunden til mulige ugunstige Forhold udenfor sig selv bliver ogsaa her benyttet, thi at Landmændene i Almindelighed selv skulde have været medvirkende til »Tidernes Ugunst«, er der vistnok kun faa af dem, der have Øje for, og endnu færre, der ville indrømme. Af Mangler kan man nævne Kapital, thi derom ere Alle enige, da det er en haandgribelig Kjendsgjerning, men hvor den er bleven af, faaer man ikke Lov at være med til at undersøge, naar man ikke vil være ubeskeden. Siger man, at der mangler Dygtighed, bliver dette maaske indrømmet af de allerdygtigste, men Flertallet begynder at frygte for »Personligheder«. At der mangler Sparsommelighed, maa der tales sagte om, og dog er det næppe mindre sandt, men der lyder saa mange høje Røster, saa at man ikke agter de svage, skjøndt disse vistnok lige saa ofte bære Sandhed i deres Skjød som hine. Af de høje Raab paa Oplysning og Kundskaber skulde man kunne slutte, at nu var Alt i Orden, saa langt man vidste Besked, og man maatte meget ønske, at det var saa; ikke mere af gammel Slendrian eller Ligegyldighed, men fuld Overensstemmelse mel-

lem Ord og Gjærning. Desværre har man altfor god Lejlighed til at samle Beviser paa, at til Opnaelsen deraf mangler endnu i det mindste Ét, som kan tænkes at være Villie! Ikke nok at vide, hvad man vil, men tillige at ville, hvad man véd, og kunde der findes en sund og kraftig Amme til de mange gode, men spæde Villier, vilde meget andet komme som af sig selv. — Det er vanskeligt at sige noget om Husdyrholdet. Kvægbesætningerne kunne, skjøndt blendede i det Uendelige ved Krydsning og en lystig Hjemmehandel, dog ofte ikke være saa ilde at se paa, naar man blot giver fuldstændig Afkald paa Ensartethed. Ikke alene mindre, men selv større Besætninger »stykes« sammen og rumme ofte ret mange Individer, men Kontrol med Udbyttet mangler, og Dommen, man faaer, bevæger sig altfor meget paa det blotte Skjønns Omraade. En Mand har gode Kreaturer, naar han har Raad og Forstand til at købe dem, men der er ingen Steder Orden i Optrættet. Kastning er forholdsvis almindelig, formodentlig paa Grund af den megen Flytning og Overgange mellem meget uensartede Forhold.

Fra Esbjergegnen. Avlets Størrelse, Foldudbytte og Fylde er en Del under et Middelaars. Kun Rugen vil naa en Middelhøst, og derved løfte dette Aars Kornudbytte over det forrige Aars, da Rugen var ligesaa simpel som det øvrige Korn. Rugen giver ogsaa en stor Mængde god Tækkehalm, hvortil Trangen er stor, da der næsten ikke ifjor blev tækket, og Efteraarsstormene have revet stærkt i Tagene. Boghveden giver ret godt at tærse paa. Ifjor blev der afslaaet og opfodret megen Lyng, og en enkelt Givt af den friske mørkegrønne eller mørkebrune Lyng er i hvert Fald fordelagtigere og Kreaturerne mere kjærkommen end den tørre Rughalm. — Udbyttet af Husdyrene bedres stadig, men da Priserne ere saa lave, bliver Aarsudbyttet meget ringe, trods den billigere Pris paa Korn og Foderstoffer. Det er især Priserne paa Kvæg, Svin, Faar og Uld, der ere saa lave, og det er netop heraf, og mindre af Smør, slet ikke af Korn, at denne Egns Befolkning skal have sit Landbrugsudbytte; — her indføres ikke lidt Korn. Hertil kommer at Forrentningsbyrden i de

senere Aar er voxet stærkt; siden 1875, da Vestbanen aabnedes, er f. Ex. den i Pantebøgerne for Skadsherred opførte Prioritetsgjæld forøget fra 3 til $5\frac{1}{2}$ Million Kroner, altsaa næsten til det dobbelte. Hertil medvirker naturligvis dels Esbjerg Fremvæxt, dels at medens tidligere et Barn i Gaarden saa at sige arvede det Hele, arve nu alle Søskenene omtrent lige, og mange udvandre til Amerika med den erholdte Arv. — Den stedse voxende Konkurrance med fjerntliggende Lande angaaende Smør, Uld, Kjød og Korn, bliver mere og mere tryk-kende. Vi maa se efter andre Udførselsvarer, der egne sig for vor Produktion, og som ere betingede af en nær Beliggenhed ved Verdensmarkedet. Af saadanne synes jeg Opmærksomheden ganske særlig maa rettes paa Hesteopdræt. Her er der overordentlig meget at gjøre; Produktionen af stærke, kraftige Heste er langt fordelagtigere end af Kvæg; Landets Udførsel er nu kun 4 à 6000 Stkr.; den vilde uden Vanskelighed inden lang Tid kunne stige til 30 à 40000 Stkr. og derved indbringe Landet en betydelig større Indtægt end hele vor Mejeridrift. En saadan forøget Udførsel vilde ingen tryk-kende Indflydelse kunne bevirke paa Verdensmarkedets Priser. Med lette Heste vil Markedet kunne forsynes fra Østeuropa, og med dennes billige Produktion kunne vi ikke konkurrere; men svære Heste kunne ikke produceres i Østeuropa; saadanne forbruges i stort Maal i de fremskredne Kulturlande og deres Produktion vil være os lønnende. — — Her indføres en Masse Pilekurve til det i de senere Aar stærkt udviklede Vesterhavsfiskeri, der er mere end fordoblet mod tidligere og hvert Aar udvides ved nye Kræfter og nye Fiskebaade. At vi indføre og betale Told af denne store Mængde Pilekurve, er en Skam for os: vi burde selv producere Pilen og ved Fletningen befordre Husfliden om Vinteraftenerne. — Af Havesager vil bl. andre Køkkenhavesager særlig Hvidkaal og Peberrod kunne med Fordel lade sig dyrke til Udførsel. Det samme vil kunne ske med Bærfrugt; en Mand her fra Egnen sendte i Sommer Ribs til London og var godt tilfreds med Pengeudbyttet.

Fra Bornholm. Aarsudbyttet for det forløbne Aar maa gjennemgaaende kaldes rigtig godt, baade i kvantitativ og kvalitiv Henseende, men Landmandens Indtægter eller Løn for sit Arbejde har været slet alligevel, begrundet i de lave Priser, han opnaaer for sine Produkter, og de stadig stigende Udgifter, dels til Folkehold, dels til Forbedringer og Driftskapital, som udfordres for at drive et tidsvarende og mere intensivt Agerbrug. — Her har været enkelte Landejendomshandeler, men kun med de bedre fordelagtig beliggende Ejendomme til høje Priser, medens ringere Ejendomme ikke kunne sælges, fordi de høje Priser, de staa Ejerne i, ikke kunne opnaaes, da kun de bedste og fordelagtigst beliggende Landejendomme ved Nutidens Konjunkturer kunne forrente de Summer, hvortil de ere indkjøbte. — Bestræbelsen for at faa bedre Saasæd, bedre Redskaber og Maskiner og et bedre Husdyrhold, har vundet megen Indgang her, men mest hos de yngre Landmænd, som have stor Gjæld at forrente og derfor have mest Vanskelighed at kæmpe imod for at opnaa dette. Dertil har Bornholm daarligere Afsætningsforhold navnlig for Fedekvæg og Svin end de øvrige danske Provinser; vi ere udelukkende henviste til at sælge disse i Kjøbenhavn, og da det hører til Sjældenhederne, at der kommer Opkøbere herover, have vi intet Valg, men maa sende dem til Kommisionærer i Kjøbenhavn, og komme Varerne saa til et uheldigt Marked, maa vi finde os i, at de ofte sælges for Spotpris. Desuden er Kjøbenhavn et daarligt Marked for Svin, idet disse, hvad enten de leveres paa Slagterierne eller sælges ved Kommisionær dersteds, i Regelen maa nøjes med 3 à 4 Øre lavere Pris, end Landmændene paa Sjælland opnaa midt ude paa Landet, Svinene leverede paa Jernbanestation. Desuden kunne vi ikke selv kontrollere Salget, saa længe alle Noteringer og alle Afregninger kun gives efter slagtet Vægt, istedetfor efter levende Vægt; dette burde ændres, thi Slagtevægten er kun vejledende for Slagteren, ikke for Landmanden.

Englands Kjødforsyning og Kjødforbrug i de sidste Aar.

Den 9de Januar d. A. forelagde Formanden i »Cleveland Chamber of Agriculture«, Sir J. W. Pease, Medlem af Parlamentet, en Del statistiske Oplysninger vedrørende ovennævnte Forhold, af hvilke en Del ville have Interesse ogsaa for danske Læsere, hvorfor vi her meddele et Uddrag af hans Meddelelser.

»I Foraaret 1878 forelagde jeg en Afhandling om Kjødforsyningen, og da jeg senere vedblivende har haft min Opmærksomhed rettet paa denne vigtige Sag, har jeg ønsket atter at fremdrage den, belyst af de nyeste Oplysninger. Der er enkelte andre Forhold, som berøre den her omhandlede Sag, saasom Arealernes Benyttelse i de enkelte Aar til Korn og Græs, de forskjellige Perioders Priser og Oplysninger om Storbritanniens Befolkning, dens Beskæftigelse og Forbrug. Ogsaa disse Forhold har jeg nedenfor kort berørt.

Alle Oplysninger ere fortrinsvis hentede fra de officielle Opgivelser. Der er nogle Punkter, som maa bedømmes ved Skjøn, men ved overalt at anvende de samme Regler, hvor det gjælder en Sammenligning, vil der naaes en saa paalidelig Fremstilling, som det i det Hele taget er muligt at give.

Jeg støtter mig i flere Punkter til de Beregningsmaader, som benyttedes af Sir H. Meysey-Thompson i hans fortrinlige Afhandling 1872 i »Royal Agricultural

Society's« Tidsskrift; og de Skjøn; han deri havde fremsat, ere, saavidt jeg veed, aldrig blevne bestridte.

Jeg har indskrænket mine Oplysninger til Storbritanien, da Irland snarere er at betragte som et kødproducerende end et konsumerende Land. Jeg har ikke draget Forsyningen af saltet og røget Kjød og Flæsk ind under mine Undersøgelser, da dette vilde vanskeliggjøre Æmnet, men den har naturligvis Indflydelse paa det ferske Kjød's Marked.

Vor Forsyning af Kvæg og Faar stammer navnlig fra 4 Kilder:

1. Kjødproduktionen af vor egen Kvæg- og Faarbestand.
2. Indførselen fra Irland.
3. Indførselen af levende Dyr fra Udlandet.
4. Indførselen af slagtet fersk Kjød fra Udlandet.

Kvæg.

Den første af disse Forsyningskilder er langt den vigtigste. Storbritaniens (ø: England, Skotland og Wales's) samlede Kvægbestand var

1878	5,738128	Stkr.,	der leverede	7,684992	Cntr.	Kjød*).
1879	5,856356	—	—	7,843334	—	—
1880	5,912046	—	—	7,917915	—	—
1881	5,911642	—	—	7,917375	—	—
1882	5,807491	—	—	7,777891	—	—
1883	5,962779	—	—	7,985866	—	—
1884	6,269141	—	—	8,396169	—	—

Ved denne Opgjørelse har jeg ligesom Sir H. Meysey-Thompson beregnet, at 25% af vort Kvæg aarlig sendes til Slagteren med en gennemsnitlig Kjødvægt af 600 Pd. pr. Stk. Disse Tal vise da en meget tilfredsstillende Forøgelse af vor Hjemme-Produktion, nemlig næsten 800000 Cntr. fra 1877—1884.

Landbrugsstatistikken er opgjort hvert Aar d. 5te Juni

*) Anm.: Det engelske Cntr., som i denne Meddelelse er bibeholdt, er lidt større end det danske, nemlig 101½ Pd. dansk.

og Indførselen ved Aarets Ende. Derfor er f. Ex. for Aaret 1883 den virkelige Indførsel fra Udlandet og Irland opgjort for hele dette Aar, medens Produktionen af vort eget Kvæg gjælder Aaret, der slutter d. 5te Juni.

Storbritaniens vedvarende Græsleje udgjorde 12,915928 Acres Land*) ud af det Hele, som var 32,465861 Acres, medens det 1884 var 15,290820 Acres. Det dyrkede Areal er altsaa aftaget med 1,011650 Acres. Jeg opgiver disse Tal, fordi det er en almindelig Vildfarelse, at en Landejendom med udelukkende Græsleje kan bære ligesaa stor en Kvægbestand som en blandet Drift.

Indførselen fra Irland og Udlandet var

	Irland			Udlandet		
	Fedt Kvæg Stkr.	Kalve Stkr.	der leverede Cntr. Kjød.	Kvæg og Kalve Stkr.	der leverede Cntr. Kjød.	
1878	245944	61674	1,361531	252201	1,170933	
1879	247897	66384	1,375437	246652	1,145170	
1880	232905	68471	1,296613	386432	1,794148	
1881	279125	37832	1,522335	322198	1,495920	
1882	291777	59693	1,605729	343814	1,596280	
1883	229603	46927	1,263535	472839	2,195323	

Det irske Kvæg er beregnet til 600 Pd. Slagtevægt, Kalvene til 80 Pd. og Kvæget fra Udlandet til 520 Pd.

Da der 1871 indførtes fra Udlandet 248911 Stkr. Kvæg, og dette var den største Indførsel, der indtil da var kjendt, har altsaa Tilførselen næsten fordoblet sig i de 12 Aar. Det er derfor af Interesse at se, hvilke Lande der navnlig have bevirket denne Stigning i de sidste Aar. Indførselen af Kvæg var fra

	1879	1883
Forenede Stater	76117 Stkr.	154631 Stkr.
Danmark	40785 —	118840 —
Kanada	25185 —	53177 —
Nederlandene	37617 —	38749 —
Slesvig og Holsten	24557 —	28188 —
Sverrig	8880 —	27108 —
Spanien	16775 —	23419 —

*) Anm.: Een engelsk Acre er omtrent lig $\frac{3}{4}$ Td. Ld. dansk.

	1879	1883
Portugal	13492 Stkr.	21866 Stkr.
Frankrig	183 —	3287 —
Kanaløerne	2151 —	2570 —
Norge.....	898 —	998 —
Andre Lande	12 —	6 —

Gjennem de vigtigste Indførselshavne i Storbritanien bragtes 1883 følgende Antal Kvæg fra de vigtigste Tilførselslande:

	Lon- don	Liver- pool	New- castle	Glas- gow	Har- wich	Hull, Leith,	og Ply- mouth
De forenede Stater ...	48725	49451	-	17768	-	2633	-
Danmark	-	-	93617	-	19863	-	5304
Kanada.....	9840	21468	105	18039	-	-	-
Nederlandene	28088	-	16573	-	-	10190	-
Slesvig og Holsten ...	28188	-	-	-	-	-	-
Sverrig og Norge....	9607	-	-	-	522	261	1052
Spanien	7096	624	-	-	-	-	10975
Portugal	11448	7314	-	-	-	-	800
Frankrig	2399	-	-	-	-	-	207
Samlet Indførsel	145397	108857	110295	35807	20385	13084	6393
							11982

Tilførselen af fersk Kjød fra Ulandet var

1878	508307	Cntr.
1879	569260	—
1880	727392	—
1881	817295	—
1882	463954	—
1883	804794	—

Tilførselen varierer altsaa meget, men selv den største Tilførsel overskrider ikke synderlig vort eget Kvægs forøgede Produktion i de sidste 7 Aar.

Sammendrages Resultaterne af alle de foranstaaende Opgivelser, viser altsaa Storbritaniens hele Forsyning af levende og slagtet Oxekjød i de forløbne 6 Aar sig at have været:

	Produceret Kjød i Stor- britannien og Irland	Tilført Kjød fra Udlandet, levende eller slagtet	Den procentvise Fordeling mellem	
			Hjemme- produktion	Fremmed Tilførsel
1878	9,046523	1,679240	84 _{·33}	15 _{·67}
1879	9,218771	1,714430	84 _{·32}	15 _{·68}
1880	9,214528	2,521540	78 _{·51}	21 _{·49}
1881	9,439710	2,313215	80 _{·32}	19 _{·68}
1882	9,383620	2,060234	82 _{·00}	18 _{·00}
1883	9,249401	3,000117	75 _{·52}	24 _{·48}

Naar man nu ved Siden heraf veed, at Befolkningen, der 1878 var 28,448000, steg til 30,596000 i Aaret 1883, saa sees, at Hjemmeproduktionen af Kjød ikke har holdt Skridt med Befolkningens Tilvæxt, men at den fremmede Tilvæxt derimod forholdsvis er stegen langt stærkere.

Faar.

I nedenstaaende Tabel findes sammenstillet for de sidste 6 Aar Antallet af Faar og den dertil svarende Kjødvægt fra Storbritanien, Irland og fremmede Lande. Af den engelske Faarebestand antages de 42 % aarlig at blive sendte til Slagterbænken, og saavel de engelske som de irske Faar ere beregnede til at give 60 Pd. Kjødvægt pr. Stk., medens Udlandets Faar kun ere beregnede til 50 Pd. Kjødvægt i Gjennemsnit.

	Storbritaniens		Irlands Tilførsel		Udlandets Tilførsel	
	Faare- bestand Stkr.	den leverede Kjødvægt Cntr.	Antal Stkr.	svarende til Kjødvægt Cntr.	Antal Stkr.	svarende til Kjødvægt Cntr.
1878	28,406206	6,391396	642999	344463	892534	398453
1879	28,157080	6,335343	673371	360734	943754	421318
1880	26,619050	5,989286	714763	382908	942279	420660
1881	24,581053	5,530737	577627	309443	938054	418774
1882	24,319768	5,471948	558404	299145	1,124367	501949
1883	25,068271	5,640360	460729	246819	1,113317	497016
1884	26,068354	5,865379	-	-	-	-

I Aaret 1871 indførte vi fra Udlandet 916799 Faar og Lam, saa disses Antal ikke er synderlig forøget.

En ny Indførsel af slagtet Faarekjød er voxet frem med rivende Fart. Først fra de sidste Aar findes nogen Oplysning derom i de officielle statistiske Meddelelser, og disse vise følgende Indførsel af slagtet Faarekjød fra Udlandet*) angivet i Ctn.:

	1882	1883	1884
Holland.....	122045	83414	101673
Australien.....	37283	104714	277376
Andre Lande...	29328	49490	77182
Ialt..	188656	237618	456231

Indførselen fra Australien osv. er hidtil skeet i store Skibe, der medførte indtil 10000 Kroppe; men for nys er ankommet til London Damperen »Elderslie«, bygget i det Øjemed at føre frosset Faarekjød fra Ny Zeeland til England; det medførte 25000 Faarekroppe til en Vægt af 13000 Cntn. Hvor kolossalt dette end er, vilde der dog bruges 3 »Elderslier« maanedlig for at dække den Underbalance af Faarekjød, som den foranstaaende Tabel viser for Aaret 1883 i Sammenligning med 1879.

Den samlede Vægt af Faarekjød, levende og slagtet, tilført den engelske Forbruger gennem Hjemmeproduktion og Indførselerne fra Irland og Udlandet, beløb sig til

		deraf leverede Storbritanien og Irland	Udlandet
1878	7,134312 Ctnr.	94 ₄₁ %	5 ₅₉ %
1879	7,117395 —	94 ₀₉ —	5 ₉₁ —
1880	6,792854 —	93 ₈₁ —	6 ₁₉ —
1881	6,258954 —	93 ₃₁ —	6 ₆₉ —
1882	6,461698 —	89 ₃₁ —	10 ₆₉ —
1883	6,621813 —	88 ₉₀ —	11 ₁₀ —

*) I en anden Meddelelse findes følgende Opgivelser om Indførselen af frosset Kjød, men angivet i Stkr.:

	1881	1882	1883	1884
Australien.....	13771	56807	60717	107437
Ny Zeeland	-	8840	98754	398859
La Plata.....	-	-	-	54369

Red.

10*

Sees hen til denne og de foregaaende Tabeller, er vor Hjemmeproduktion af Faarekjød altsaa i de 6 Aar aftaget med 750000 Cntr., medens vor samlede Tilførsel fra fremmede Lande kun er stegen med 300000 Cntr., saa at vor hele Forsyning af Faarekjød er aftagen med 450000 Cntr., medens vor Befolkning samtidig er stegen med 2,048000 Mennesker.

Medens Befolkningen altsaa er stegen i de 6 Aar med 7.53⁰/₀, er den sammenlagte Forsyning af Ox- og Faarekjød kun voxet med 5.66⁰/₀, og til hvert Menneske var der i 1883 omtr. 1 Pd. mindre end 1878 og 79 og endog 2 Pd. mindre end i 1880, hvilket fremgaaer af nedenstaaende Tabel:

	Den samlede Forsyning af alt Kjød	deraf hidrører fra Hjemmeavl	Udlandet	Gjennemsnitsforbruget pr. Menneske
1878	17,860075 Cntr.	88.37 %	11.63 %	70.31 Pd.
1879	18,050596 —	88.17 —	11.83 —	70.21 —
1880	18,528922 —	84.12 —	15.88 —	71.20 —
1881	18,016879 —	84.83 —	15.17 —	67.69 —
1882	17,905552 —	84.63 —	15.37 —	66.42 —
1883	18,871331 —	80.21 —	19.79 —	69.08 —

Priserne paa Londons Central-Marked havde været i Øre pr. Pd:

	Oxekjød	Faarekjød
1875	44—68	48—75
1876	42—67	45—78
1877	32—66	38—77
1878	39—65	39—76
1879	32—61	38—72
1880	36—64	40—73
1881	37—60	42—75
1882	39—66	45—79
1883	42—67	47—81

Lad os sluttelig fremdrage, hvad vi vide om 1884. Hjemmeproduktionen vil blive større, end den nogensinde har været; Tilførselen af levende Kvæg og Faar vil blive noget mindre, men af slagtet Kjød derimod en Del større; Tilførselen har nemlig været af

	Kvæg og Faar i Stkr.			Oxe- og Faarekjød i Cntr.		
	11 Maaneder			11 Maaneder		
	1882	1883	af 1884	1882	1883	af 1884
Kvæg.....	151252	349569	237321	-	-	-
Kalve	33301	44647	52591	-	-	-
Faar og Lam	1,086350	1,071680	907224	-	-	-
Oxekjød....	-	-	-	407556	726512	785679
Faarekjød ..	-	-	-	170638	202750	456231

Spørges der mig nu, hvilken Slutning der kan drages af alle de her meddelte Tal, vil jeg kortelig svare: den engelske Kjødproducents Vilkaar ere nøje knyttede til Kjødforbrugernes. Havde den engelske Arbejder i dette Øjeblik en god Fortjeneste, vilde Kjødpriserne stige paa Grund af et forøget Forbrug; men da Industri og Handel ere trykkede, er hans Løn lav og hans Forbrug ringe, hvorfor Priserne paa Kjød ere saa smaa. I 22 Stater i Nordamerika, der tilsammen have de 9 Tiendedele af de forenede Staters Befolkning, ere 13 % af Befolkningen for Tiden arbejdsløse.

»Det forekommer mig derfor, at den engelske Landmand har kun lidet at frygte af Konkurrencen med fremmed Kjød, taget som Helhed. Indførselen af australsk og nyzeelandsk Faarekjød kan blive større, og flere Omstændigheder tyde paa, at dette vil blive Tilfældet. I Henhold til Mr. Read's og Mr. Peel's omfattende Beretninger kan der ikke ventes en stærk Forøgelse af nogle af vore Kjødforsyningskilder, og andre synes tilbøjelige til at blive mindre. De amerikanske og kontinentale Arbejdsklasser ere endog værre stillede end vore egne og forbruge ikke de Mængder, som de vilde, hvis de vare bedre lønnede. Derfor er den engelske Landmands Stilling som vor væsentligste Kjødforsyner en saadan, at dersom vi ved forstandige og omhyggelige Bestemmelser kunne kvæle ethvert Udbrud af Epidemier i vore hjemlige Besætninger og forebygge deres Indførsel fra Udlandet, dersom vi faa gode Aar, og dersom Industri og Handel atter blive lønnende, har den engelske Landmand kun lidet at frygte af den fremmede Konkurrence; — han har Markedet ved sin Dør«.